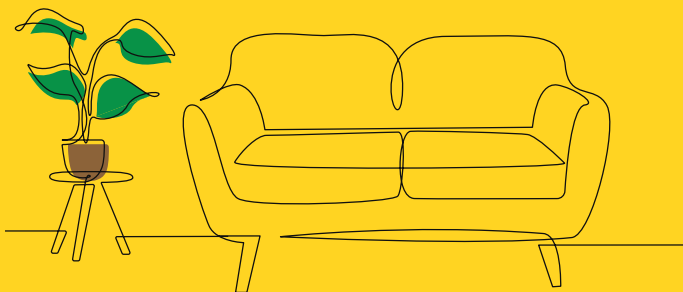

זיכרון
בסלון

זיכרון בבית

מידע והדרכה לאירוח

”זְכוֹר יָמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שָׁנוֹת דוֹר וָדוֹר שֶׁאֵל אָבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ זִקְנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ”

[דברים, ל"ב ז']

כמה הילדים שלנו יודעים על השואה?

קו ישיר, מחבר בין חורבן בית המקדש
לשואת יהדות אירופה.

'זיכרון בבית' הוא מיזם קהילתי שנועד
לספר את סיפור החורבן ולעסוק בלקחיו,
לתת פנים ושמות לגיבורי הרוח של עמנו
ולהעביר את העוצמה היהודית ומסירות
הנפש לתורה ולמצוותיה לדור הבא.

המפגשים מתקיימים בבתי פרטיים של
אנשים בקהילה שפותחים את ליבם ואת
ביתם כדי לאפשר לזיכרון לעבור הלאה.

בחוברת זו תקבלו הסבר מקיף כיצד
המיזם פועל, מה צריך לעשות וכיצד
לארח בביתכם מפגש 'זיכרון בבית'
בצורה הטובה והמתאימה לכם ביותר.

כמו כן, מצורפים קטעי זיכרון ותפילה,
עדויות, הצעות לשיח ולהנצחה.

אתם מוזמנים להשתמש בחומרים
ולהתאים אותם לצורכי המפגש שלכם.

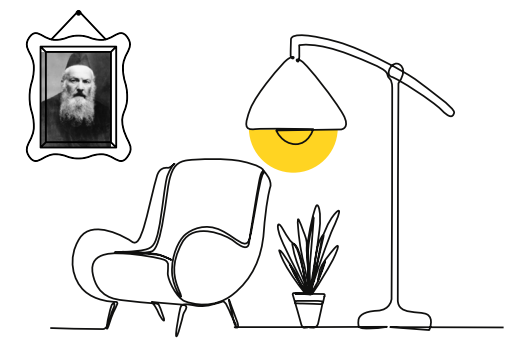
את השאלה הזו כל אחד מאיתנו
צריך לשאול את עצמו.

ככל שעוברות השנים, זיכרון חורבן
יהדות אירופה, שבמהלכו הושמדו שישה
מיליון יהודים, הולך ומתרחק מאיתנו.

לצערנו, הניצולים בעצמם הולכים
ומתמעטים, ועלינו מוטלת המשימה
לקחת חלק פעיל בזיכרון השואה כדי
שנוכל להעביר את הלפיד הבוער אל
הדורות הבאים, ולהעלות על נס את
גבורת הרוח היהודית, ניסי ההצלה
ומסירות הנפש לתורה ולמצוות.

תשעת הימים שבין ראש חודש אב
לתשעה באב מציינים לאורך ההיסטוריה
היהודית את שיאו של החורבן, ולא
נקבעו ימים אלו לזיכרון בעלמא, אלא
להתבוננות והשבה אל הלב, ללמידה
ולתיקון.

איך בנוי ערב של זיכרון בבית?

פתיחה – שיתוף והיכרות:

שתפו בעצמכם למה בחרתם לארח את המפגש וספרו לאורחים מה עומד לקרות במהלך הערב.

ייתכן שאתם מארחים מפגש משפחתי שבו כולם מכירים את כולם. אם לא, ערכו סבב היכרות קצר.

הזיכרון הוא הבסיס שהיהדות נסמכת עליו.

כשאנחנו זוכרים משהו – אנחנו שוזרים אותו ברצף הזמן, מחברים עבר להווה ומתכוונים לעתיד. שלושת חלקי הערב הללו יחד, שואפים ליצור זיכרון שלם שכוה, השזור עבר, הווה ועתיד. עדיין, אתם יכולים גם לבנות ערב של זיכרון בבית על פי שיקול דעתכם: לשלב קריאת משותפת של פרק תהילים לזכר הקדושים שנהרגו בשואה או אפילו להקריא קטע ספרותי קצר (תוכלו למצוא דוגמאות בנספח החומרים) ועוד. הכול בהתאמה לסגנון המפגש ולמתארחים. כל עוד עוסקים בחיבור לשואה וביזכרון – אין נכון ולא נכון.

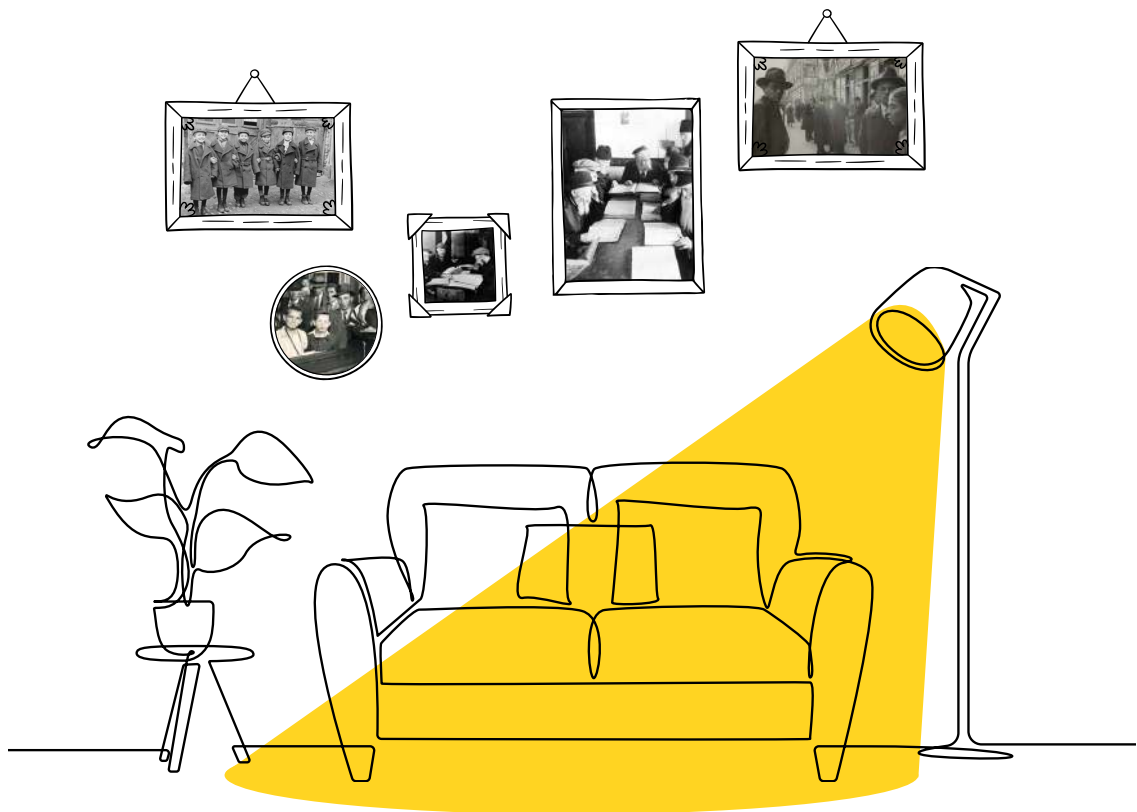
אנחנו מציעים לקיים ערב שבנוי משלושה חלקים:

עבר
 עדות היסטורית – פותחים בסיפור אישי ואנושי: עדות פרונטלית מפי שורד שואה, בן הדור השני או השלישי או לחילופין עדות מצולמת. עדות שמבקשת לספר, להנציח ולגעת בגבורת הרוח היהודית.

הווה
 חלק שיתופי – בחלק זה ניתן לשאול, לחלוק, ליצור שיח משותף על סיפורי ההצלה, החורבן והתקומה בימי השואה.

עתיד
 מבט נוסף שמבקש לנסות להביט למרחק. ללמוד לעתיד ע"י שיחה על המטרה והדרך להעברת לפיד הזיכרון לדורות הבאים.

כמה המלצות לאירוח 'זיכרון בבית'

תיאום ציפיות

כשכולם יודעים לקראת מה הולכים, החששות נמוגים

שלחו לאורחים הזמנה וקבעו למפגש שעת פתיחה ושעת סיום.

שתפו את האורחים בנושא המפגש, מי יהיה נותן העדות ובמה יעסוק השיח.

הכינו את הרקע לחלק השיתופי ובקשו מהאורחים מראש להביא איתם קטעים לשיתוף וכדומה.

תרגישו בנוח

כשהתחושה ביתית והאווירה פתוחה ומקבלת, כולם מרגישים בנוח

אין כללים רשמיים למפגש, אין הוראות מיוחדות – רק מפגש של אנשים עם לב שהתקבצו יחד כדי לשמוע, לזכור ולהתחבר.

הכנת מקום האירוח

כדי ליצור אווירה ביתית ונעימה השקיעו מחשבה בסידור הסלון

הכינו מקומות ישיבה נוחים, כיבוד קל ושתיה.

מומלץ להציע לאנשים להביא איתם משהו לשולחן הכיבוד.

מפגש באווירה שמומנה שיתוף ושיח מתקיים בצורה הטובה ביותר במעגל, כך שכולם רואים את כולם.

שיחה מקדימה

חשוב להכין גם את נותן העדות. הציגו את עצמכם, הכירו קצת וכמובן תאמו ציפיות

ודאו איתו שהוא יודע היכן מקום המפגש והמועד, והציגו לו עזרה בהגעה למקום.

הכירו בקצרה את הסיפור שלו, כך תוכלו להכין את שאר אורחי המפגש. הקדישו לעדות 45 דקות לכל היותר והגבילו גם את הזמן לשאלות. ספרו לנותן העדות מה עוד עומד לקרות במפגש מלבד העדות.

החיים שאחרי המלחמה

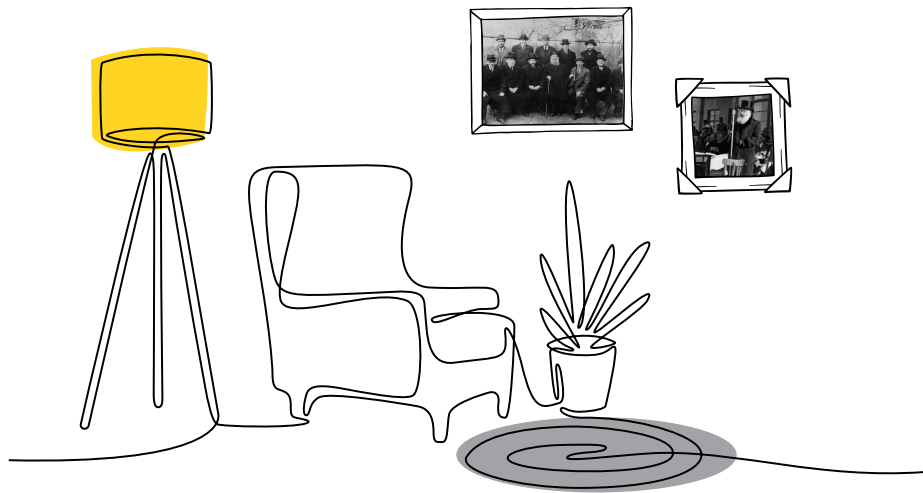
מתי וכיצד הגעת לארץ, ועם מי?

נשמח לשמוע עוד על המשפחה שלך ועל החיים אחרי המלחמה.

מדוע חשוב לך לספר ולהעביר את הזיכרון הלאה?

איזה מסר היית רוצה להעביר הלאה?

איך היית מצפה מאיתנו, דור ההמשך, לשמור את זיכרון השואה?

החלק המרכזי – העדות

כמה שאלות שיעזרו לכם לכוון את נותן העדות:

העולם שלפני המלחמה

בן כמה היית כשהמלחמה התחילה?

כמה בני משפחה היו לך? מה היו שמותיהם? במה עסקו?

שתף אותנו בזיכרונות מחיי הקהילה וההווי היהודי במשפחתך.

תקופת המלחמה

מהו הזיכרון הראשון שלך מהמלחמה?

איפה הייתה המשפחה שלך בזמן השואה?

האם תוכל לספר לנו על רגע של גבורת רוח ואחוזה יהודית שנתקלת בהם?

האם יש רגע שבו קיבלת החלטה גורלית? מה היא הייתה?

מה חיזק אותך ברגעים הקשים ביותר?

האם היה מי שסייע לך בזמן המלחמה?

קחו עימכם דברים...

האם יש דרך
ייחודית שבה
אתם מנציחים
את זכרון השואה
במשפחה?

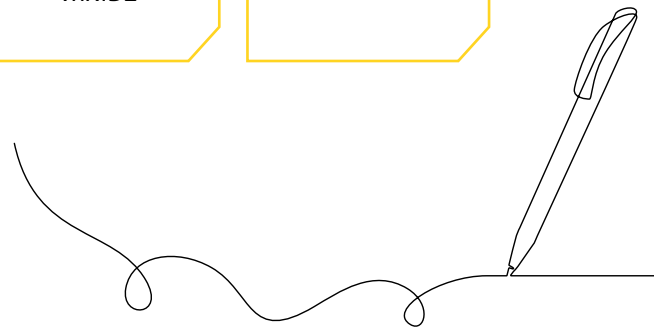
באילו דרכים
מהווה השואה
מקור כח עבורנו
ועבור הדורות
הבאים?

מהן נקודות
החוזק שניתן
לקחת מהעדות
שניתנה?

כיצד האמונה
היוותה עוגן
ונתנה ליהודים
כח בזמנים של
קושי?

מה איבדנו?
כיצד ניתן לאמץ
אל חיינו את נכסי
הרוח שאבדו
בשואה?

מה היינו רוצים
שילדינו יידעו
על השואה?

נספח:

חומרים להקראה ולשיתוף במפגשי 'זיכרון בבית'

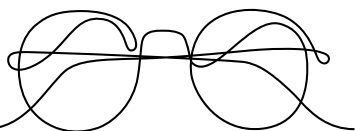
← קטעי ספרות וקינה

אם יתרחש נס ואשאר בחיים
ואזכה לעלות לארץ ישראל –
אקח מכאן לבנה,
אבן מנלבקי,
ואציב אותה ליד הכותל המערבי.
ויהודים מכל העולם
יעלו לרגל
וישפכו דמעותיהם על אבן זו,
ויבכו על חורבן נפשותיהם היקרות,
על אבדן שבט גדול מישראל
אם בישראל...
כבכות על חורבן המקדש.

הלל ויידמן, יומן גטו ורשה

נהגו בקהילות ישראל ללמוד משניות אחרי הנפטרים.
דרך מתאימה לפתוח את המפגש היא בלימוד משותף של המשנה
במסכת תענית (פרק ד', משנה ו') העוסקת באירועי החורבן:

**”חֲמֵשָׁה דְבָרִים אָרְעוּ אֶת אַבוֹתֵינוּ בְּשִׁבְעָה
עֶשֶׂר בְּתַמוּז, וְחֲמֵשָׁה בְּתִשְׁעָה בְּאָב. בְּשִׁבְעָה
עֶשֶׂר בְּתַמוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלוּחֹת, וּבָטַל הַתְּמִיד,
וְהַבְּקָעָה הָעֵיד, וְשָׂרְף אֶפֹסֶטְמוֹס אֶת הַתּוֹרָה,
וְהַעֲמִיד צֶלֶם בַּהִיכָל. בְּתִשְׁעָה בְּאָב נִגְזַר
עַל אַבוֹתֵינוּ שְׁלֹא יִכְנָסוּ לָאָרֶץ, וְחָרַב הַבַּיִת
בְּרֵאשׁוֹנָה, וּבִשְׁנֵיָהּ, וְנִלְכְּדָה בֵּיתוֹ, וְנַחֲרָשָׁה
הָעֵיד. מִשְׁנַכְנֵס אָב, מִמַּעֲטִין בְּשִׁמְחָה”**

חיים שמי משה פראגר

שואלים אתם מי אני? האמנם לא תכירו מי ומה אני? והם כולם הבחינו בי מייד. כולם, הציידים על השבילים, הרודפים על הדרכים, המשמרות על הגבולות. הם כולם הכירו אותי. בקיץ ובחורף, בגשם ובשלג ובשחור הלילה. הם כולם הרגישו בי מרחוק, הריחו את ריחי...

ואתם עוד שואלים כיצד? כן! ילד יהודי אני, הלועג לכל הציידים. ילד יהודי שאינו יודע פחד מהו.

מאין באתי? באתם גם אתם לחקור אותי? טוב, אגלה לכם את הסוד: מבור המתים אני בא, מקבר פתוח יצאתי! שם נולדתי מחדש. מה שהיה לפני זה לא אזכור ולא אספר. לא אספר על אחותי הקטנה ושני אחיי הגדולים ועל התינוק אורי, ועל אמה שנלקחה עם כל הילדים חוץ ממני.

בבור נולדתי, שכבתי בבור עם כל היהודים, עם כל הילדים וצעקתי שמע ישראל.

ואבא אמר לי: "צא אתה ילדי, מתוך הבור. דמי שלי נוזל ואוזל מקרבי, ואתה חי

ורוצה לחיות. דע כי מבור המוות אתה קם לחיים ושמן יקרא מהיום: חיים. ברח מכאן חיים בני וחיה, וחיו תחיה!"

ברחתי מהקבר הפתוח אל היער הסמוך. ואני לחשתי לכל צמחי היער את סודי. אולם הציידים ארבו לי סבבוני בתוך היער וכמעט שנפלתי בפח שפרשו לרגלי, עד שיצאתי מהיער.

הרודפים עקבו אחרי, הם היו מחנות מחנות, ואני יחיד. והם כולם רדפו אחרי כדי לתפוס אותי. ואז הבינותי כי נושא אני אתי אוצר אשר יקר בעיניהם מכל יקר, וכדאית להם כל העבודה וכל הטרחה.

לא פעם נמאסו לי החיים האלה. לא פעם חשבתי על אמה ואבא שנשארו בתוך הבור וחשבתי שלא טוב שעזבתי אותם, כי אני ילד יהודי יחיד, ומה לילד יהודי כמוני לחיות בין כל כך הרבה ציידים?

אבל כל פעם שראיתי

שמחפשים עוד יהודי

ועוד יהודי, הבינותי

שילד יהודי הוא אוצר גדול

ונשבעתי לשמור על

האוצר הזה ויהי מה!

היינו באושוויץ.

צירפו אותי לקבוצה שנקראה "קומנדו חקלאות". כל בוקר הלכנו ברגל במשך שעה כדי לעבוד בחווה חקלאית סמוכה. העירו אותנו בארבע בבוקר, בפולין, באמצע החורף. היה קר, ואנחנו היינו מחכים בבגדי אסירים ליד השער המפורסם שעליו כתוב "העבודה משחררת". בוקר אחד ניגש אלי יהודי מתוך הקבוצה. הייתי בחור בן 16, והוא אדם בן 40, ששאל אותי: תגיד לי, בפסוק בספר תהילים כתוב: "קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' - למה נאמר לקוות אל ה' פעמיים? לא ידעתי מה לענות לו והוא אמר: לפעמים אומרים לאדם: קוה אל ה', אבל הוא אומר: איך ארגיש עכשיו תקוה? זה נראה שהכל נגמר, אנחנו במצב בו לא רואים אפילו זיק של תקווה שמשהו יכול להשתנות לטובתנו. לכן ההמשך הוא: חזק ויאמץ לבך. תתחזק, תתאמץ, אל תאבד את רוחך, אסור להשבר. התאמצת? התחזקת? יופי, עכשיו תנסה שוב לקוות אל ה'. עכשיו תגיד שוב את המילים. זה היה שיעור בתקווה ובאמונה שארך אולי 5 דקות, אבל אין מורה ואין ספר שיכול להתחרות בשיעור שקיבלתי מהיהודי הזה בקור המקפיא, בשער של אושוויץ.

הרב סיני אדלר

מתוך קינתו של הרב חיים מיכאל דב ווייסמנדל ז"ל

לאחר השואה, כתב הרב חיים מיכאל דב ווייסמנדל קינה לספר הקינות בשם סלח נא ובה הוא מקונן על החורבן הגדול שבדורנו.

וּמַחַל לְנִשְׁמָה שׁוֹמְמָה
מַחַל לְנַפְשׁ נִשְׁכַּחַת,
בְּחִיק בְּשָׂר וְדָם וְאֲדָמָה.
זָכַר נָא הַבְּכִיּוֹת, בְּתֵהוּם הַגְּוִיּוֹת,
בְּיוֹם עֲלוֹתָם לְמָרוֹם הַנְּשָׁמוֹת
אֲז נִשְׁבַּעְנוּ שְׁמֵם לְהַזְכִּיר,
וְלֹא לְשַׁכּוּחַ עַד סוֹף עוֹלָמוֹת
וְהֵשֵׁב בֶּן שַׁכְּחָה,
וּבֶן הַכְּחָשָׁה – בֶּן שֵׁם שׁוֹא –
עִם דָּם וְאֲדָמָה
אֲשֶׁר גַּם מֵיִם דָּמָם,
שַׁכַּח שְׁמֵם – שֵׁם הָאֲמֵת –
עִם דָּת וְנִשְׁמָה".

"סֶלַח נָא אֵל, לְגוֹף יִשְׂרָאֵל,
אֲשֶׁר נָפְשׁוּ נִשְׁרַפְתָּ
וְשׁוֹרְפָה לֹא הִשְׁאִיר מְנָה,
אֲךָ אֶת דַּעְתָּה הַנִּטְרַפְתָּ
וּבְכֵן כָּפַר, וְשׁוֹב אֵל תִּפְּל,
עַל עַמְךָ יִשְׂרָאֵל רַעְדָה
וּמְנוּחַ, גּוֹ שׁוֹכַח,
אֵל נָא תִקְדִּיחַ, בַּחֲרָדָה.
זָכַר כָּל נִקְבָּר, בְּסוֹד נִסְתָּר,
וְאִין קָבַר לְהִשְׁתַּטַּח
וְאִין מַצְבָּה לְהַכְנִיעַ,
בֶּן בְּזוּרְעוֹ בּוֹטַח
זָכְרָם נָא, אֲדוֹן הַנְּשָׁמוֹת,

**בני האדם היו
צריכים להתחיל
הכל מחדש.
ללמוד את הא"ב
של החיים.**

אך לא היו לא מורים ולא תלמידים. אלו ואלו נספו, והשרידים המעטים לא ידעו כלל שצריך להתחיל ללמוד ושכלל עדיין קיימת המילה חיים. ויהודים התחילו לחזור לעירוניהם, לא כדי לחיות, אלא כדי לקבור מתים, לנקום קצת במידת האפשרות, להעיף מבט על עיי החורבות של בתיהם, להרים אבן קטנה שאולי תתגולל שם, זכר של מפתן בית, להטמינה ולברוח אל כל אשר תשאנה הרגליים. הם לא בכו, לא קללו, לא תלשו שערות ראשם ולא התרוצצו כמטורפים על פני הרחובות כפי שהיו עושים אחרים. זולתם לא היה הרי איש בעולם שישמע את זעקתם. איש לא נותר על פני האדמה. היה רק אלוקים, והוא שמע את שתיקתם.

דוד זריצקי / שימקה

A large rectangular area with a light gray background and horizontal ruling lines, intended for writing. The bottom-left corner is cut off at a 45-degree angle.

A large rectangular area with a light gray background and horizontal ruling lines, intended for writing. The bottom-right corner is cut off at a 45-degree angle.

לפרטים חייגו: *6066
או שלחו הודעה: 050-6060705

Funded by:

on the basis of a decision
of the Boarding